

kirjaamo@minedu.fi

Viite Lausuntopyyntö 1.7.2016
OKM/24/010/2016

Lausunnon antaja Koulutusrahasto, toimitusjohtaja Kati Korhonen-Yrjänheikki

Päivämäärä 18.8.2016

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi eräistä opetustoimen rekistereistä ja valtakunnallisista tietojärjestelmistä

Koulutusrahastolta on pyydetty lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi eräistä opetustoimen rekistereistä ja valtakunnallisista tietojärjestelmistä. Koulutusrahasto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää pyydettyinä lausuntonaan seuraavaa.

Tiivistelmä lausunnon pääkohdista

- Lausunnon aluksi Koulutusrahasto esittelee lyhyesti toimintansa ja tietojensaannin nykytilan.
- Koulutusrahasto pitää Opetushallituksen ylläpitämän palvelun perustamista erittäin kannatettavana. Koulutusrahasto näkee palvelun käytössä suurta potentiaalia toimintansa tehostamiseksi ja laadun parantamiseksi.
- Koulutusrahasto esittää, että tietojensaantioikeutta rekistereistä ilman rekisteröidyn suostumusta tulisi laajentaa viranomaisten lisäksi myös muihin lain tai asetuksen perusteella julkista tehtävää hoitaviin tahoihin.
- Koulutusrahasto käy lausunnossaan läpi rekisterikohtaisesti sen toimeenpanossa tarpeelliset tiedot.

Koulutusrahaston tehtävät

Koulutusrahasto on työmarkkinaosapuolten hallinnoima rahasto, jonka toiminta-ajatuksena on vauhdittaa ammatillisen osaamisen uudistumista lisäten Suomen kilpailukykyä ja ihmisten hyvinvointia. Koulutusrahasto edistää työssä tarvittavia valmiuksia myöntämällä tukea ammatilliseen koulutukseen ja kehittymiseen. Rahaston etuuksia ovat palkansaajille ja yrittäjille maksettava aikuiskoulutustuki sekä ammatillisen näyttötutkinnon suorittaneille maksettava ammattitutkintostipendi. Koulutusrahastosta ja ammattitutkintostipendistä on säädetty Kou-

lulusrahastosta annetussa laissa (1306/2002) ja aikuiskoulutustuesta säädetään aikuiskoulutustuesta annetussa laissa (1276/2000).

Vuonna 2015 aikuiskoulutustukea maksettiin 20 459 henkilölle yhteensä 157,9 miljoonaa euroa ja ammattitutkintostipendejä 23 372 henkilölle yhteensä 9,5 miljoonaa euroa.

Koulutusrahaston etuudensaajien ja hakijoiden opiskelua koskevien tietojensaannin nykytila

Koulutusrahaston tietojensaantioikeus rakentuu siten, että etuuden hakija on velvollinen ilmoittamaan Koulutusrahastolle etuuden myöntämiseksi tarvittavat tiedot. Tämän lisäksi rahastolla on lakisääteinen oikeus saada salassapitosäännösten estämättä asian ratkaisemista varten tarpeelliset tiedot muun muassa oppilaitoksilta.

Hakijan tietojenantovelvollisuudesta on säädetty aikuiskoulutustuesta annetun lain 27 §:ssä ja Koulutusrahastosta annetun lain 9 §:ssä.

Rahaston tietojensaantioikeudesta muulta kuin hakijalta on säädetty aikuiskoulutustuesta annetun lain 28 §:n 1 momentissa, jonka 4 kohdan mukaan koulutusrahastolla on oikeus saada maksutta käsiteltävänä olevan asian ratkaisemista tai muuten lain mukaisen tehtävän täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot oppilaitokselta.

Vastaavasti Koulutusrahastosta annetun lain 11 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaan Koulutusrahastolla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta käsiteltävänä olevan ammattitutkintostipendiä koskevan asian ratkaisemista tai muuten lain mukaisen tehtävän täytäntöönpanoa varten välttämättömät koulutustiedot oppilaitokselta ja tutkintotiedot tutkintotoimikunnalta ja opetusviranomaiselta.

Koulutusrahastosta annetun lain 12 §:n ja aikuiskoulutustuesta annetun lain 29 §:n mukaan laissa tarkoitetut tiedot voidaan saada ja luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla.

Koulutusrahaston etuuksien toimeenpanoa varten välttämättömiä tietoja ovat muun muassa:

- tieto opiskelijan opinto-oikeudesta (voimassa/ei voimassa, alkaminen ja päättyminen),
- tieto suoritettavien opintojen laajuudesta ja kestosta,
- läsnäolo- ja poissaolotieto oppilaitoksessa,
- tieto opintosuorituksista sekä
- tieto tutkinnon suorittamisesta.

Koulutusrahasto tarvitsee tietoja etuuksien toimeenpanossa kahdessa vaiheessa: hakemuksen käsittelyvaiheessa ja jälkikäteen tapahtuvassa suoritettujen opintojen päätoimisuuden valvonnassa. Hakemusten käsittelyvaiheessa tarvittavat tiedot saadaan tällä hetkellä pääsääntöisesti hakijalta, joka liittää hakemukseensa tarvittavat todistukset. Tarvittaessa yksittäisiä hakijoita koskevia tietoja pyydetään myös suoraan oppilaitoksilta. Opintojen päätoimisuutta koskevan valvonnan yhteydessä Koulutusrahasto pyytää tiedot etuudensaajien suorittamista opinnoista suoraan oppilaitoksilta.

Tietojenvaihto tapahtuu tällä hetkellä paperisin asiakirjakopioin tai sähköisen viestin välityksellä. Koulutusrahasto ei hyödynnä olemassa olevia hakijoiden opiskelutietoja sisältäviä rekistereitä.

Opiskelua koskevien tietojen lisäksi hakijoiden tulotiedot ovat keskeisessä asemassa aikuis-koulutustuen toimeenpanossa. Hakija on velvollinen toimittamaan tuloja koskevat tiedot Koulutusrahastolle. Tämän lisäksi rahastolla on oikeus saada tiedot suoraan työnantajalta.

Opetushallituksen ylläpitämä palvelu tietojen kokoamiseksi ja luovuttamiseksi

Esityksessä ehdotetaan perustettavaksi Opetushallituksen ylläpitämä palvelu, jossa ylioppilastutkintorekisterissä, näyttötutkintojen suoritusrekisterissä, korkeakoulujen valtakunnallisessa tietovarannossa sekä oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen sähköisessä käsittelyjärjestelmässä olevia suoritus- ja läsnäolotietoja voitaisiin kerätä näistä järjestelmistä ja luovuttaa niitä tietoihin oikeutetuille kansalaisille ja viranomaisille yhdestä palvelusta.

Koulutusrahasto pitää mainitunkaltaisen järjestelmän perustamista tärkeänä ja näkee sen erittäin hyödylliseksi myös Koulutusrahaston lakisääteisten tehtävien toimeenpanossa. Tietojen konekielinen muoto sekä suunniteltu palvelurajapinta vähentäisivät rahaston tarvitsemien asiakirjakopioiden määrää sekä manuaalista asiankäsittelyä, mikä tehostaisi olennaisesti rahaston etuuksien toimeenpanoa.

Muun kuin viranomaisen tiedonsaantioikeus Opetushallituksen ylläpitämästä palvelusta

Esityksen mukaan viranomaisille voitaisiin ilman rekisteröidyn henkilön nimenomaista suostumusta luovuttaa opetustoimen rekistereistä tiedot, jotka tiedon tallentajan on viranomaiselle säädetyn tehtävän hoitamiseksi lainsäädännön mukaan luovutettava. Muille kuin viranomaisille tietojen luovutus teknisen käyttöyhteyden välityksellä edellyttäisi aina rekisteröidyn suostumusta.

Koulutusrahasto ei ole viranomainen, eikä näin ollen olisi ehdotetun lain mukaan oikeutettu saamaan tietoja ilman etuudensaajan suostumusta. Esityksessä käsiteltävät opetustoimen rekisterit sisältävät runsaasti tietoja, jotka ovat Koulutusrahaston toimeenpanossa välttämättömiä. Näiden tietojen saaminen teknisen käyttöyhteyden avulla parantaisi Koulutusrahaston etuuskäsittelyn laatua ja tehostaisi rahaston toimintaa. Erityisesti tämä koskee suoritettujen opintojen valvontaa.

Koulutusrahasto esittää, että tietojensaantioikeutta rekisteristä ilman rekisteröidyn suostumusta tulisi laajentaa viranomaisten lisäksi myös muihin lain tai asetuksen perusteella julkista tehtävää hoitaviin tahoihin. Koulutusrahasto pitää mahdollisena, että etuudensaajalla ei ole halua antaa suostumustaan opintotietojen luovuttamiseen siltä osin, kun kyse on opintojen päätoimisuuden jälkikäteisestä valvonnasta. Näin ollen Koulutusrahastolla ei olisi ilman tietojensaantioikeuden laajentamista mahdollisuutta hyödyntää perustettavaksi esitettyä palvelua täysimääräisesti.

Oppilas-, opiskelija ja tutkintotietojen sähköinen käsittelyjärjestelmä

Esityksessä ehdotetaan perustettavaksi oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen käsittelyjärjestelmä, johon tallennettaisiin perusopetusta, lukiokoulutusta sekä ammatillista koulutusta

koskevia tietoja. Opetushallitus voisi kerätä ja luovuttaa käsittelyjärjestelmässä olevia suoritus- ja läsnäolotietoja yllä viitatus palvelun välityksellä.

Koulutusrahaston etuuksien toimeenpanossa oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen sähköiseen käsittelyjärjestelmään tallennettavat tiedot olisivat tarpeellisia erityisesti siltä osin kuin kyse on ammatillista koulutusta koskevista tiedoista. Koulutusrahasto myöntää aikuiskoulutustukea ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa (630/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettuun koulutukseen, joka johtaa ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon, tutkinnon osien suorittamiseen tai lakien mukaiseen lisä- ja täydennyskoulutukseen.

Hakijoiden tukioikeuden tutkimiseksi rahasto tarvitsee tiedot muun ohessa hakijan opinto-oikeudesta, suoritettavien opintojen laajuudesta ja kestosta sekä opiskelijan läsnäolosta. Opintojen päätoimisuuden seuraamiseksi Koulutusrahasto tarvitsee tiedot myös opiskelijan opintosuorituksista ja valmistumisesta sekä opintojen keskeytymisestä tai päättymisestä.

Aikuiskoulutustukea voidaan myöntää tietyin edellytyksin myös perusopetuslaissa (628/1998) tai lukiolaissa (629/1998) tarkoitettuun koulutukseen, mutta tältä osin hakijamäärät ovat marginaalisia ja järjestelmällä saatavat edut näin ollen pieniä.

Korkeakoulujen valtakunnallinen tietovaranto

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi samassa laissa myös korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta, jota koskevat säännökset säilyisivät pääasiassa jo voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavina. Esityksen mukaan korkeakoulujen olisi tallennettava tietovarantoon muun ohessa tiedot henkilön suorittamista tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista sekä kaikista opintosuorituksista ja niiden arvosanoista. Lisäksi tietovarantoon tallennettaisiin tiedot henkilön opiskeluoikeuksista tutkintoon johtavassa koulutuksessa ja erikoistumiskoulutuksissa sekä rajatuista opiskeluoikeuksista, sekä tiedot opiskelupaikan vastaanottamisesta ja ilmoittautumisesta tutkintoon johtavaan koulutukseen ja erikoistumiskoulutukseen. Edellä esitetty tarkoittaa, että tietojen tallennusvelvollisuutta laajennettaisiin nykyisestä kosemaan ammattikorkeakoulututkintojen ja ylempien ammattikorkeakoulututkintojen sekä alempien ja ylempien korkeakoulututkintojen lisäksi myös muita tutkintoja sekä erikoistumiskoulutusta ja kaikkia opintosuorituksia.

Koulutusrahasto myöntää aikuiskoulutustukea korkeakouluissa suoritettaviin tutkintoon johtaviin opintoihin, tutkinnon osien suorittamiseen sekä ammatilliseen lisä- ja täydennyskoulutukseen. Lisäksi tukea myönnetään myös avoimessa korkeakoulussa suoritettaviin opintoihin.

Hakijoiden tukioikeuden tutkimiseksi rahasto tarvitsee tiedot muun ohessa hakijan opinto-oikeudesta, suoritettavien opintojen laajuudesta ja kestosta sekä opiskelijan läsnäolosta. Opintojen päätoimisuuden seuraamiseksi Koulutusrahasto tarvitsee tiedot myös opiskelijan opintosuorituksista ja valmistumisesta sekä opintojen keskeytymisestä tai päättymisestä.

Koulutusrahasto tarvitsee hakijoidensa opiskeluun liittyviä tietoja myös muilta kuin tutkinto-opiskelijoilta. Näin ollen Koulutusrahasto pitää tärkeänä, että tietovarantoon tallennettaisiin

myös tiedot esimerkiksi henkilön opinto-oikeudesta tai opintosuorituksista avoimessa korkeakoulussa.

Opiskelijavalintarekisteri

Opiskelijavalintarekisteriin tallennettavista tiedoista aikuiskoulutustuen toimeenpanossa tarpeellinen tieto voisi olla valinnan tulosta, opiskelupaikan vastaanottamista ja oppilaitokseen kirjautumista tai ilmoittautumista koskeva tieto.

Ylioppilastutkintorekisteri

Koulutusrahasto voisi käyttää ylioppilastutkintorekisterin tietoja myöntäessään ammattitutkintostipendejä voimassa olevan lainsäädännön perusteella. Tiedot olisivat tarpeellisia sen tarkistamiseksi, onko henkilö suorittanut ylioppilastutkinnon.

Koulutusrahasto myöntää ammattitutkintostipendin henkilölle, joka on suorittanut ammatillisen näyttötutkinnon. Ammattitutkintostipendin suuruus on 395 euroa tai 456 euroa 1.8.2016 tai jälkeen suoritetusta näyttötutkinnosta. Henkilö on oikeutettu korkeampaan ammattitutkintostipendiin silloin, kun näyttötutkinto on ensimmäinen perusasteen (peruskoulu, keskikoulu tai kansakoulu) jälkeinen tutkinto. Henkilöllä, joka on suorittanut näyttötutkinnon ylioppilastutkinnon jälkeen, ei ole oikeutta korkeampaan ammattitutkintostipendiin.

Lisätietoja asiassa antaa:

Elina Pajula
johtava lakimies
Koulutusrahasto
puh: 040 762 1407

Helsingissä elokuun 18.päivänä 2016

Koulutusrahasto

Kati Korhonen-Yrjänheikki
toimitusjohtaja
puh: 040 700 3335